

EDITORIAL

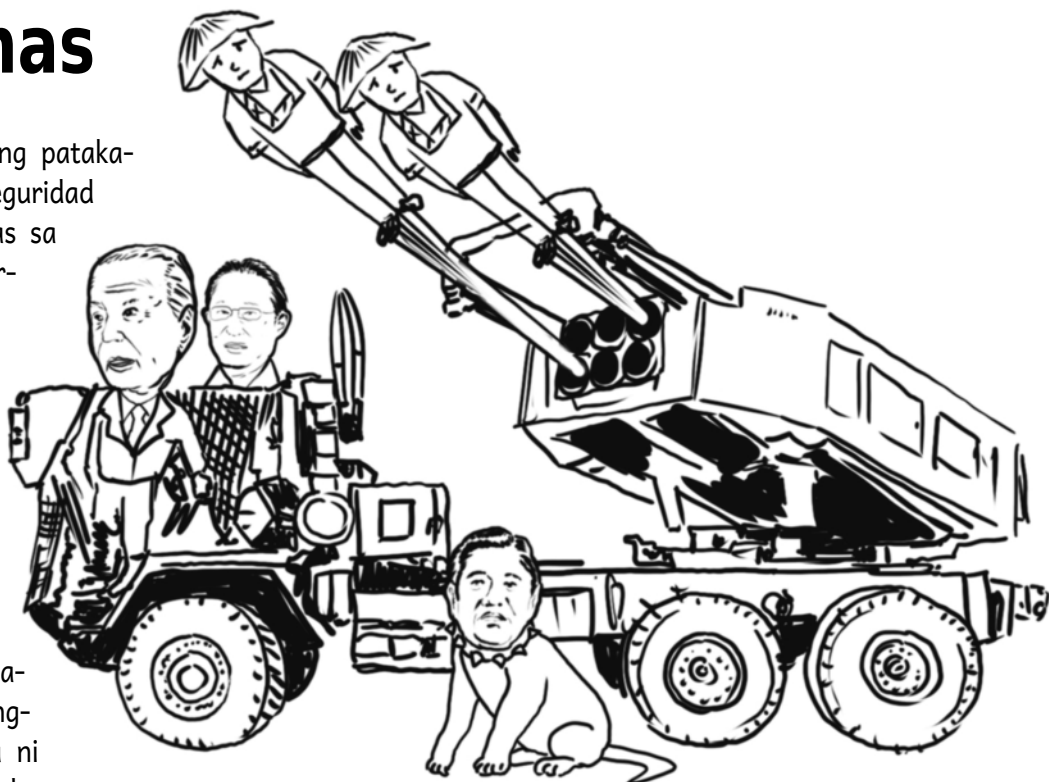
Pamatukan ang lubos nga pagsungka ni Marcos sa sobereniya kag kaluwasan sang Pilipinas

Lubos nga ginpaidalum ang patakaran pangluwas kag seguridad sang bug-os nga Pilipinas sa kontrol kag desisyon sang imperyalistang US kag suod nga abyan sini nga imperyalistang Hapon, sang nagsulod ang papet nga rehimen Marcos sa isa ka *trilateral* ukon tatlo ka bahin nga alyansang militar kag pang-ekonomiya sadtong nagligad nga semana.

Sa ginpatawag nga pagsinapol sang agalon sini sa Washington DC, lubos nga gin-kadena ni Marcos ang Pilipinas sa "salsalon nga pasalig" sang US nga "pangapinan" ang Pilipinas kon salakayon kuno ini sang bisan sin-o man nga dumuluong nga pwersa, nga maathag nga nagatumod sa China nga magkaupod nila nga ginpakamalaut sa "agresibo nga pag-asta" sini sa South China Sea.

Ang alyansang US-Japan-Pilipinas, mayor, isa ka alyansang militar nga maathag nga nagaserbe sa he-yopolitikal nga estratehiya sang US nga palibutan ang China kag pungan ang pagbaskog sang gahum pang-ekonomiya kag pang-militar sini. Bahin ini sang plano sang US nga ipwesto ang mga pwersang militar sini sa ginabansagan "first-island-chain" (isa ka helera sang mga isla) nga mga isla kag pungsod nga pinakamalapit nga nagapalibot sa China.

Agud pahugton ang pagkahigot

sang Pilipinas sa alyansa nga ini, ginpalig-on ang plano nga tigayunon ang pagpangapital sang US kag Hapon sa pungsod sa sadto na mga proyekto pang-imprastruktura pareho sang sistema sang riles halin Subic padulong sa Batangas, lakip na ang Mindanao Railway, nga sadto ginkontrata sa gobyerno kag mga korporasyon sang China. Ginhingalitan man sang US ang higayon nga mas nga palaparon ang pangapital sang mga kumpanya nga Amerikano para maka-eksport sang mga mineral, padakuon pa ang kita sini sang *liquified natural gas* sa pungsod, kag iduso ang baligyaanay sang plantang nukleyar. Subong man, gingamit sang Hapon ang higayon nga padakuon ang pangapital sa mga proyekto kag programa, lakip sa sektor sang transportasyon, sa benepisyo sang dalagko nga kumpanya sang

Hapon.

Sa pormal nga pagbuylog ni Marcos sa alyansa nga US-Japan, mas niya ginsiradhan ang pwertahan sa mga malinong nga pamaagi sa pagsolbar sang mga kagamo sa tunga sang Pilipinas kag China. Ang dapat tani indi antagonistiko nga kinaiya sang kagamo nga ini lubos nga nangin antagonistiko tungod sa paghatag sang dalan ni Marcos nga palaparon ang pwersang militar sang US sa pungsod, nga mas naman nga nagduso sa China nga pabaskugon ang presensyang militar sini sa South China Sea kag mga kadagatan nga sakop sang Pilipinas.

Ang alyansang *trilateral* sa tunga sang US, Hapon kag Pilipinas ginhimo pila ka adlaw lang antes ang natalana nga wala pa sang pareho ka dako nga paghanas sa gyera nga Balikatan 2024. Sobra sa isa ka

bulan nga dumogon kag ibutang sa kahangawa ang pungsod sa malabot sa 11,000 ka mga soldado nga Amerikano kag ila mga barko pang-gyera, eroplano, tangke, *jet fighter* kag iban pa nga mga hinganiban kag kagamitan pang-gyera sang US. Bahin ini sang sobra 500 ka paghanas sang pwersang militar sang US, upod sa mga tinawo sang AFP.

Wala-tuo na ang ginapatigayon nga pagpalupad sa kahawaan kag pagtiyog sa kadagatan sang Pilipinas, sa katuyuan nga mahanas ang militar sang US sa paggamit sang pungsod bilang patag-awayan. Konsentrahan sang tigayunon nga paghanas sa gyera sang mga pwersang militar sang US ang norte nga bahin sang Pilipinas, partikular na ang mga isla sang Batanes nga pinakalapit sa Taiwan. Madugay na nga ginasulsolan sang US ang pagbulag sang Taiwan sa China sa pagtinguha nga iduso nga maka-komiter ang karibal sini nga imperyalista nga pungsod.

Gingamit sang US ang mga base militar sini sa sulod sang mga kampo sang AFP sa idalum sang EDCA, lakip na ang lain-lain nga pasilidad. Palaparon pa ang mga ini sa plano sang US nga magtigana sang \$128 milyones sa masunod nga tuig. Sa

tabon sang \$2.5 bilyones ukon P67.5 bilyones nga ayudang militar sa masunod nga lima ka tuig para sa AFP, plano man sang US nga mas nga padamuon ang ipwesto sini nga mga hinganiban sa Pilipinas, kag himuon nga mas brutal kag maduguon ang kontra-rebolusyonaryo nga gyera, para lubos sini nga magamit ang AFP sa ngalan sang "depensa pangluwas".

Sa sulsol sang mga nagapanugyan nga Amerikano, ginpatigayon sang rehimen Marcos kag Coast Guard ang mga "supply mission" sa BRP Sierra Madre sa Ayungin Shoal nga lubos nga kabaliskaran sa sadto mga ginsudlan nga kasugtanan sang rehimen Duterte-nga sadto sobra nga nagaduko sa pag-angkon sang China sa kadam-an sang South China Sea, bisan sa mga kadagatan sang Pilipinas. Kaupod ini sa ginahimo nga pagpangsulsol sang US sa Taiwan. Ang katuyuan sining duha amo nga iduso ang China nga mas nga mangin agresibo kag magsala nga maggamit sang armado nga kusog batok sa Pilipinas ukon Taiwan, para hatagan sang katarungan ang armado nga pagpasilabot sang US sa tabon sang "pagpangapin".

Sa pag-surrender sang sobereniyang sang Pilipinas, paghigot sang pa-

takaran pangluwas sini sa estratehiya nga heyopolitikal kag operasyon militar sang US, kag paggamit sa pungsod bilang pangbala sa kanyon sa inter-imperyalista nga kinagamo sa tunga sang US kag China, ginbutang sa peligro sang rehimen Marcos ang seguridad sang pungsod kag ginganoy ini sa tunga sang posible nga paglupok sang gyera. Sa oras nga matabo ini, seguridad nga dako nga kahalitan kag kasakit ang agumon sang pumuluoyong Pilipino.

Dapat maghugpong ang pumuluoyong Pilipino kag ipakigbato ang sobereniyang kag kaluwasan sang pungsod. Itib-ong ang matuod nga pagpalangga sa pungsod kag kalinong, pamatukan ang ginahimo nga paghanda kag pagpangsulsol sang US sa inter-imperyalistang gyera, kag pagdalahig diri sang Pilipinas.

Ipakigbato ang pagpalayas sang tanan nga dumuluong nga pwersang militar sa duta kag kadagatan sang pungsod, ang pagwasak sang mga base militar kag pagbasura sang mga kasugtanan pabor sa US kag nagatapak sa independensya sang pungsod. Sandig sa prinsipyo sang malinong nga pagplantsa sang mga kinagamo sa relasyon pangluwas, dapat ipakigbato sang mga Pilipino nga buksan ang tanan nga dalan para pangapihan ang interes sang Pilipinas sa kinagamo sini sa China sa pamaagi nga malinong, iduso ang negosasyon kag internasyunal nga diplomasiya ano man ka dugay para sa interes sang pungsod, nga indi magdangat sa gyera.

Ginapakita sang pagka-papet sang rehimen Marcos kag mas nga malala nga pagtapak sang imperyalismong US sa independensya sang Pilipinas ang kinahanglanon para nga pabaskugon ang rebolusyonaryong paghimakas para sa pungsodnon nga demokrasya. Ang pag-agum lang sang matuod nga kahilwayan ang magaluwas sa pungsod sa ano man nga peligro sang inter-imperyalista nga gyera, kag dal-on ini sa dalan sang matuod nga kalinong kag kabuganaan. AB

 <p>Tuig LV No. 8 Abril 21, 2024</p> <hr/> <p>Ang Ang Bayan ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray, Ingles kag Espanyol. Nagabaton ang Ang Bayan sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Kaundan</h2> <p>Editorial: Pamatukan ang lubos nga pagsungka ni Marcos sang sobereniyang kag kaluwasan sang Pilipinas 1</p> <p>Indi luyag sang mga Ivatan ang Balikatan 3</p> <p>Ginahimo nga patag-awayan sang US ang Pilipinas 4</p> <p>Cope Thunder <i>exercises</i> sa Cagayan 4</p> <p>Protesta batok sa mga dumuluong nga tropa 4</p> <p>Kahublagaan panadlong sa Masbate 5</p> <p>Paghimakas mangunguma sa Negros 6</p> <p>Mga protesta 6</p> <p>Sa malip-ot nga pulong 7</p> <p>2 ka mangunguma, asud-asod nga ginpatay 8</p> <p>Hangaway, ginpatay sang AFP sa Bukidnon 8</p> <p>Patarasak nga pagpangbomba, perwisyo 9</p> <p>Iligal nga pagpangkakas sang mga mamumugon 10</p>
<p>Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas</p>	
 ang.bayan@cpp.ph	

Indi luyag sang Ivatan ang Balikatan

Sadtong Abril 8, nagpangtapik sang kalma nga pagpahanumdum ang lokal nga gobyerno sang Batanes sa tanan nga mga bisita sa probinsya nga hatagan kunsiderasyon ang ila mga ginasagod nga kasapatan samtang nagapamasyar sila sa isla. Pahanumdum nila, likawan nga kibuton ang mga kasapatan nga yara sa pastuhan kag pabay-an sila sa mga dalan kag lugar pamasyaran para indi sila magamo. Isa ang Batanes sa malinong kag matawhay nga lugar sa Pilipinas nga ginabisita sang mga turista.

Apang sa maabot nga Abril 25 tubtob Mayo 9, sobra pa sa kibot kag kahangawa ang agumon sang mga Ivatan kag ila mga ginasagod. Sa ikaduha nga higayon, tigayunon diri ang Balikatan nga pakigbahinan sang linibo ka tropang Amerikano. Dal-on sa isla sang Batan ang ginatos ka salakyan pangkahitaasan, barko kag kanyon para tigayunon ang mga mapang-gyera nga maniobra pareho sang Military Free-Fall/Fast Re-Insertion and Extraction, Forward Refueling Point/Island Seizure, HIMARS Insertion kag Reconnaissance and Island Seizure. Bilang pag ululo, gin-atras sang US ang pagpatigayon sang *live-fire exercises* ukon pagpalupok kag pagbomba sa isla, pagkatapos nga mag-reklamo ang mga residente sang mabaskog nga pagpalupok sang ginhiwat diri ang Balikatan sadtong nagligad nga tuig. Imbes, tigayunon sang US ang mga maniobra nga ini sa Mavulis, ang pinaka-norte nga isla sang pungsod.

Nga-a Mavulis?

Ang Mavulis Island, nga bahin sang Itbayat, Batanes, 128 kilometro lang ang kalayuon sa Cape Eluanbi, ang pinaka-sur naman nga parte sang isla sang Taiwan. Mas malapit ini sa Taiwan sang sa Luzon. Ini ang pinakapunta nga bahin sang Pilipinas nga puede patindugan sang US sang mga pasilidad militar, dungkaan kag talaguan sang gamit-militar para mangin lunsaran sa ginaduso sini nga gyera sa China.

Sa tunga sang Mavulis kag Orchid Island sang Taiwan ang makitid nga Bashi Channel, isa ka importante nga internasyunal nga guluwaan nga ginakabig sang US nga isa ka estratehiko nga alagyan sang

mga barko sini halin sa Pacific Ocean padulong sa South China Sea. Makita diri ang 98% sang mga kable pang-komunikasyon nga nakalatag sa idalum sang dagat nga nagasugpon sa South kag Southeast Asia sa bug-os nga kalibutan. Naga-agi sa mga kable nga ini ang tanan nga komunikasyon elektroniko, telepono kag internet, lakip ang sensitibo nga impormasyon diplomatiko kag militar.

Halin 2018, tayuyon ang pagtukod sang mga pasilidad militar diri sang US, kabulig ang AFP, sa tabon sang "eksternal nga depensa." Sa subong, nagatindog sa putok-putokan sang bungyod sang isla ang isa ka bilding, planta para sa *water desalination* ukon pagkuha sang parat sa tubig dagat, *helipad* ukon hugpaan sang helikopter kag parola. Sadtong Oktubre 2023, gin-inagurahan sang AFP ang isa ka *naval outpost* diri nga gintukod sa kilid sang bungyod.

Kahangawa sang mga Ivatan

Dismayado ang mga Ivatan nga liwat naman nga dumugon sang mga tropang Amerikano ang ila mga isla. Sa kahangawa nga gindulot sang ginlunsar nga Balikatan diri sadtong 2023, nag-panic buying ang mga residente sang mahibaluan nila nga linibo ka mga soldado nga Amerikano ang magaabot sa ila. Mismo meyor sang Basco, sentro sang probinsya, ang nagsiling nga malinong kag matawhay ang isla, kag indi sila dapat ginagamo sang mga Amerikano.

Sining tuig, kahibalo sila nga ginpaandaman na sang China ang Pilipinas nga untaton ang pagpartisi-

par sa maniobra sang mga pwersa sang US kag dulogan ang pagpasilabot sa internal nga hambalanon sang Taiwan kag China. Apang imbes nga mamati si Marcos kag ang AFP, ginbutong nila ang pungsod kag ang bug-os nga pumulyo sa posibilidad sang isa ka armado nga komprontasyon sa tunga sang US kag China.

Indi pa kuntento, luyag man sang US, kakunsabo ang rehimen Marcos, nga himuon nga pangbala sang kanyon ang mga Ivatan paagi sa pagduso sa ila nga makigbahin kag mangin reserba sa AFP. Suno sa pinaka-ulihing pagbantala, 109 na ang ginhanas para mag-atubang sa mga bomba ukon bala sang China oras nga maglupok ang gyera nga ginansulsolan sang US.

Dako nga kagamo sa palangabuhian sang mga Ivatan ang Balikatan.

Madamo sa ila ang indi na makapanguma kag makakadto sa dagat samtang ginagamit sang mga tropang Amerikano ang ila mga ulumhan, pastuhan, baybay kag dagat sa mga ehersisyong militar sa duta kag dagat kag pagtinikal gamit ang mga kanyon, tangke kag barkong panggyera. Amo ini ang nangin eksperyensiya sang pumulyo sang Cagayan sang ilunsar ang Balikatan sa Claveria, Aparri, Calayan Island kag Sta. Ana. Sa subong, gina-antus nila ang tuman ka gamay nga kuha kag pagkawasak sang palangabuhian tungod sa El Niño.

Ginahimo nga patag-awayan sang mga Amerikano ang Pilipinas

LINIBO KA TROPANG Amerikano kag ila salakyan ang nagdungka sa pungsod antes pa magsugod ang Balikatan. Indi magnubo sa 400 ka salakyan militar halin sa hedkwarters sang Indo-Pacific Command sang US sa Hawaii ang gin-diskarga sang dalagko nga barko sa Subic Bay sadtong Marso. Sadtong Abril 1, ginpatigayon sang US ang mga maniobra pang-kombat sa kadagatan sang Pilipinas upod ang mga barko pang-gyera sang Australia kag Hapon kag gagmay nga barko sang Pilipinas. Sang sunod nga mga inadlaw, ginpadayaw pa sang US ang mga *unilateral* nga *live-fire exercise* (pagpalupok sang misayl), pagpalupad sang mga *jet fighter* kag iban pa nga maniobra militar sa sulod sang kahawaan kag kadagatan sang pungsod.

Sadto man sang Abril 1, ginsugdan ang 5-adlaw nga pagsinapol militar sa Camp Aguinaldo kon diin ginpaambit sang AFP sa militar sang US ang sensitibo kag internal nga mga hambalanon pang-seguridad sang Pilipinas sa ginatawag nga pinaka-una nga "Information Warfare Exercise."

Dungan nga ginbuksan ang tatlo ka dalagko nga *war games* sadtong Abril 8: ang Cope Thunder sa mga paluparan sa Central kag Northern Luzon; MAREX 2024 sa Maguindanao del Norte; kag Salaknib 2024 sa Fort Magsaysay sa Nueva Ecija.

Sa una nga paglunsar sang Balikatan sadtong dekada 1990, isa ini ka *bilateral* ukon duha ka bahin nga "paghanas militar" para sa "inter-operability" ukon pagsugunanay sang armadong hukbo sang US kag papet nga AFP. Apang halin sang "naglis" ang US sa Asya, ginbukas ini sang US, kag ang soberano nga teritoryo sang Pilipinas, sa iban pa nga dumuluong nga tropa. Sa maabot nga Balikatan, 14 ka iban nga pungsod (Brunei, Canada, France, Germany, Great Britain, India, Indonesia, Japan, Malaysia, New Zealand, Republic of Korea, Singapore, Thailand kag Vietnam) ang magapakigbahin kag maga-oberbar sa patikal-tikal sang US.

Gani, magaserbe man nga isa ka dako nga palagwaon sang mga armas ang Balikatan kag iban pa nga *war games* sang US kon diin ipasundayag sini ang mga hingahiban nga himo sang monopolyo nga mga Amerikano nga kumpanyang militar. Subong nga tuig, ginhimo sang US nga bahin sang Balikatan ang operasyon sang ginabaligya sini nga himo sa Israel nga *missile defense system*.

Cope Thunder exercises sa Cagayan, nagwas-ag sang grabe nga kahadlok sa pumuluyo

WALA PA MAN pormal nga nag-abre ang Balikatan 2024, nagsabwag na sang kahadlok kag perwisyo sa mga pumuluyo sang Cagayan kag Apayao ang ginlunsar nga Cope Thunder exercises sang US Air Force kag mga tropa sang Tactical Operations Group (TOG) sadtong Abril 17. Suno sa mga residente sang Gattaran, Sto Niño, kag Lasam sa Cagayan, sa sobra ka nubo sang lupad sang mga *jet fighter* nagkinagamo sa eskwelahan ilabi na sa daycare kag *kindergarten* kag nag kuripad sang dalagan ang mga bata pauli sa ila mga balay. Nakibot man ang mga lapsag, naperwisyo ang palangabuhian, kag bisan ang mga ginasagod nga kasapatan nahadlok kag nagamo.

Reklamo sang mga residente, wala sila temprano naabisuhan gani may mga nagkaladasma sa pagdalagan sa sobra nga kahadlok kag sa mismo atubang sang mga eskwelahan kag barangay *hall* gintigayon ang mga pagpatikal-tikal. Estorya sang isa ka iloy, ginpunggan siya sang iya 7 ka tuig nga bata nga mag-guwa sa balay sa kahadlok nga madagdagan sang bomba. Ginreklamo man nila ang tuman ka kusog nga hagong kag masakit sa dulunggan nga tingog sang mga *jet fighter*. "Daw malupok ang dughan ko sang nagtupong sa amon," estorya sang isa.

Indi malikawan nga huna-hunaon sang mga residente ang dako nga posibilidad nga segurado nga maglupok ang gyera ilabi na nga lapnagon ang rekrutment sang AFP sa mga baryo, bisan kuno sa mga may edad na. "Praktis pa lang ini, ano na lang kon matuod na," pagkahangawa sang isa ka residente. Komentaryo naman sang isa nga segurado nga madamo na naman sang pabusungon kag bayaan ang mga soldado nga Amerikano tungod sa pag-angkon sang mga base militar sa ila lugar.

Grabe nga troma ang gin-agum sang pumuluyo sa mga lugar nga ini ilabi na nga amo man ini ang mga lugar nga ginbomba sang 5th ID kag TOG2 sadtong nagligad nga tuig. Madumduman nga nag-bakwit ang mga residente sang Sto Nino sadtong Abril 2022 sa tunga-tunga sang Semana Santa pagkatapos mag-*airstrike* gamit ang OV10-Bronco para taguon ang pag-masaker sa tatlo ka Pulang hangaway sa Piat.

Kahangawa man ang gin-agum sang mga residente sang Baggao sadtong Balikatan 2022. "Nagdadalagan kami sa sobra nga kahadlok. Abi namon bombahon kami. Daw malupad na ang mga atup namon sa sobra ka nubo kag kalapit sang mga *jet fighter* sa kabalayan," pag-estorya sang isa ka mangunguma.

Protesta batuk sa presensya sang mga dumuluong nga tropa sa Pilipinas

NAGPROTESTA SA ATUBANG sang embahada sang US ang lain-lain nga grupo sadtong Abril 11 para batikuson ang "trilateral summit" sang Pilipinas, Hapon kag US nga ginhiwat sa Washington D.C. Nakahibalo ang mga grupo nga gindihon ang pagsinapol nga ini sa katuyuan sang US nga palaparon ang presensya sini sa *first-island chain* sa tabon sang "seguridad" kag "kahilwayan" sa South China Sea.

Sa US, ginsug-alaw sang mga protesta sang mga grupong Filipino-American si Marcos kag ang *trilateral summit* sadtong Abril 11 kag 12. Ginbatikos nila ang papel sang US sa pagpondo kag suportang militar sini sa rehimen Marcos.

Sadtong Abril 9, nagkadto sa konsulado sang China sa Makati City ang lain-lain nga mga organisasyon para kundenahon ang tayuyon nga pagpangipit sang China sa mga mangingisda kag barko nga Pilipino kag pagpangagaw sini sang teritoryo sa West Philippine Sea. Ginpanawagan sang mga grupo sa China, subong man sa US, nga untaton ang militarisasyon sa WPS.

Ang nawong sang kahublagan panadlong sa Masbate

Pursigido ang pagtinguha sang mga sanga kag komite sang Partido Komunista sang Pilipinas (PKP), mga yunit sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) kag bug-os nga rebolusyonaryo nga kahublagan sa Masbate para ipatuman ang kahublagan panadlong nga ginpanawagan sang Komite Sentral sadtong Disyembre 2023. Ginbwelo nila ang mga pagtasa kag pagtuon sugod sadtong una nga kwarto sang tuig.

Kahublagan pagtuon

Bilang panugod nga tikang, naghiwat sang lain-lain nga mga pulong konsolidasyon kag pagtuon ang BHB kag masa para sa kahiwatan sang ika-55 nga anibersaryo sang Partido kag BHB. Nagpanagtag man sila sang mga polyeto kag nagpangtapik sang malabot sa 1,000 ka mga istrimer sa mada-mo nga bahin sang probinsya. Gingamit ini nga higayon para ipaambit sa masa kag mga kaupod ang panawagan para sa kahublagan panadlong. Sa report sang mga larangan gerilya, nakalunsar sang walo ka hugna sang gin-isa nga programa pang-kultura ukon pulong masa sa anibersaryo sang Partido kag Hukbo nga gintambungan sang mas o menos 300 ka pumuluyo. Ginpasundayag ang lain-lain nga kulturang pasundayag pareho sang kanta, saot kag binalaybay nga nagasaysay sang kasaysayan sang rebolusyonaryong kahublagan sa probinsya.

Ginhiwat ang mga pagtuon sa pahayag sang Komite Sentral sa ika-55 nga anibersaryo sang Partido sa lain-lain nga mga sanga sang Partido sa lokalidad, organisasyon masa kag yunit sang Hukbo. Pila ka mga komite sa larangan man ang nakatuon sa pahayag sang Partido sa ika-55 nga anibersaryo sang BHB. Gindungan diri ang mga kampanya sa liwat nga pagsumpa sang mga sanga sang Partido. Nagbalik-tuon man ang mga yunit kag komite sang Partido sa Konstitusyon.

Magluwas diri, naglunsar sang mga pulong pagtasa ang mga komite sang Partido sa lain-lain nga lebel para maupod sa ila matag programa kag plano sang paghulag ang kahublagan

panadlong. Gindungan sa mga pulong nga ini ang pagtuon sang malahalon nga dokumento nga nagasuma sa inagihan sang Partido sang nagligad nga mga tinuig kag iban pa nga dokumento nga may importansya sa inagihan sang probinsya.

Samtang sa isa ka larangan, ginlunsar subong nga kwarto ang isa ka hugna sang pagtuon sang Sandigan nga Kurso sang Partido.

Pagtumod sa mga kasaypanan kag pagpanadlong

Santo sa panawagan sang Komite Sentral, bug-os taguipusoon nga gintumod sang lain-lain nga komite sang Partido sa probinsya ang mga nangin pagkulang sang kahublagan sa pagpamuno sa rebolusyonaryong paghimakas sang mga Masbatenyos. Tampad nga gintasa sang matag komite kag matag kumand sang Hukbo ang mga internal nga kahuyangan sa lain-lain nga patag sang hilikuton. Ginbalay nila ang mga panugod nga pagsuma sang rebolusyonaryong hilikuton. Ginsugdan man ang mga pagtinguha sa kampanya sang kumprehensibo nga sosyal nga imbestigasyon kag pag-angalis sa sahi.

Gintadlong man sang mga yunit sang hukbo sang banwa ang ila matag pamaagi sa paghulag sa mga larangan. Katuyuan sini nga maglikaw sa indi kinahanglanon kag depensiba nga awayan. Ginsugdan man sang mga yunit sa probinsya ang pagpalapad sa mga erya nga wala nila nagligad malabot. Sa mga lugar nga madugay nga wala nabalikan sang hukbo sang ban-

wa, hinay-hinay nga ginpabatyag liwat sang mga kaupod ang ila presensya sa masa.

Sa isla sang Ticao, nangin bahin sang taktika sang Pulang hukbo ang sikreto nga pagbulig sa masa sa produksyon bilang ila suportang. Ginkalipay sang masa nga may nagatapos na sa ila mga hilikuton sa pag-kopra.

Panghangkat subong sa rebolusyonaryong kahublagan sa probinsya nga pabaskugon ang armadong pakig-away para mapabaskog ang Hukbo kag ang kahublagan masa. Nagapanawagan ang komite sang Partido sa tanan nga yunit sang Hukbo nga maglunsar sang sustentado nga mga taktikal nga opensiba para pahuyangon kag lubos nga paslawon ang paghari sang kakugmat sang mga pwersa sang rehimen US-Marcos.

Partikular man nga gintum-okan sang komite ang paglunsar sang mga paghimakas kontra-pyudal kag mga kampanya para sa palangabuhian bilang tungtungan sa pagpabaskog sang kahublagan masa sang Masbatenyos.

Nabun-ag ang rebolusyonaryong kahublagan sa Masbate sadtong 1983 sang naghugpa diri ang tatlo ka kaupod nga armado lang sang duha ka imperyor nga klase sang riple. Sa nakaligad nga pila ka dekada, napamatud-an sang masang Masbatenyos nga matuod nila nga masaligan ang hukbo sang banwa kag kaupod nila sa pagbawi sang ila mga duta kag pagpangapin sa ila demokratikong kinamatarung.

Mga bunga sang paghimakas mangunguma sa panahon sang El Niño sa Negros

Sa atubang sang tig-ilinit bunga sang El Niño, nag-agum sang ka-dalag-an ang masang mangunguma kag mga residente sa pila ka barangay sa Negros sa ila ululupod nga paghulag para sa makatarungan nga ayuda kag suporta halin sa reaksyunaryo nga gobyerno. Ginatos ka mga mangunguma ang nag-atubang kag nakig-dayalogo sa mga lokal nga ahensya para sa ila mga demanda.

Sa isa ka barangay, halos 500 ka mangunguma ang nakigbahin sa asembliya sadtong Marso 30 para magpahayag sang mga reklamo kag ihapag ang ila mga demanda sa mga upisyal sang barangay kag syudad. Gintalakay nila ang ila matag aktwal nga inagihan kag kabudlayan dulot sang tig-ilinit. Nagtalana sila sang mga tiglawas halin sa kada sityo nga naghambal sa asembliya.

Ginpahayag sang mga mangunguma ang lapnagon nga kakulangan sa tubig (mainom kag para sa pagpanguma), kawad-on sang ani nga nagresulta sang pagkalubong sa utang kag sobra nga kaimolon, kawad-on sang pagkaon lakip ang bugas, kag pag-agum sang masakit pareho sang ubo, hilanat, trangkaso kag iban pa nga bunga sang sobra nga init.

Sa atubang sang maisog nga pag-giit sang mga mangunguma, nagpasalig ang lokal nga gobyerno nga maghatag sang mga gamit para itukod ang isa ka sentralisadong sistema sang patubig. Maga-benepisyo sa sistema nga ini ang 33 ka sityo sang barangay kag indi magnubo sa 8,000 ka tawo. Magluwas diri, naduso man ang lokal nga gobyerno nga magapasalig nga maghatag sang bugas, binhi, abono kag bulig pinansya.

Sentralisado nga sistema sang patubig man ang naangkon sang isa pa ka barangay pagkatapos sila makig-dayalogo sa lokal nga gobyerno. Gilayon nga ginbaton sang tatlo ka dalagko nga sityo sang barangay ang hose kag iban pa nga hinanali nga ayuda pareho sang bugas, sardinas kag mumho nga bulig pinansya. Ma-benepisyuhan sang 100 ka bobong ukon 500 ka tawo sa tatlo ka sityo ang amo nga proyekto.

Nagserbe nga mitsa kag inspirasyon sa mga kaiping nga barangay sa Negros ang pauna nga kadalag-an nga naagum sang mga mangunguma. Nagahulag subong ang mga mangunguma—organisado kag is-pontanyo—para ipakigbato ang ila mga kinamatarung kag nagakadapat nga maangkon nga bulig sa atubang sang tig-ilinit tuga sang El Niño.

Manggaranon ang kasaysayan sang masang mangunguma sa Negros sa paghimakas para sa duta kag ila kaayuhan. Dinikada na nila nga ginapakigbatuan ang pasismo sang dalagko nga agalon mayduta kag ang reaksyunaryo nga estado. Nakaangkon sila sang mga kadalag-an tungod sa ila hugot nga paghiliusa kag indi matay-og nga panindugan.

Suno sa Department of Agriculture sadtong Abril 19, naglab-ot na sa ₱3.94 bilyon ang kahalitan sang El Niño sa agrikultura sa 11 ka rehiyon. Sa listahan sang departamento, apektado sini ang 66,065 ka ektarya sang mga ulumhan kag 73,713 ka mangunguma. Pinaka-apektado ang mga isla sang Mindoro, Palawan, Negros kag Panay. Pinakadaku ang nalista nga kahalitan sa ani sang bugas (₱2.36 bilyon), sunod ang mga *high-value crops* (₱868.84 milyon) kag mais (₱669.44 milyon). Apektado man ang mga mangingisda nga nag-agum sang kahalitan nga nagabalor sang ₱33.83 milyon.

Welgang transportasyon, madinalag-on. Naglunsar sang welga sang transportasyon sadtong Abril 15-16 ang PISTON kag Manibela para igiit ang pag-atras sang pwersahan nga konsolidasyon sang prangkisa sa maabot nga Abril 30 kag ibalik ang 5 ka tuig nga indibidwal nga prangkisa. Yara sa 80% sang mayor nga mga rota sa Metro Manila ang naapektuhan kag pila ka bahin sang Cavite kag Laguna ang naparalisa. Sa una nga adlaw, naglab-ot sa 400 ka dyip ang nakigbahin sa protesta kag karaban padulong sa LTFRB, kon diin nag-tener sila sang isa ka gab-i. Pagkaaga, nagkomboy ang mga drayber kag opereytor padulong sa Welcome Rotonda sa dulunan sang Quezon City kag Manila.

Nakaangkon man sang pareho nga mga welga pang-transportasyon sa Iloilo, Bacolod kag Cebu, kag hulag-protesta sa Davao. Ang aktibidad nga ini bahin sang serye sang mga paghulag nga plano nga hiwaton sang duha ka grupo sa transportasyon tubtob sa katapusan sang bulan.

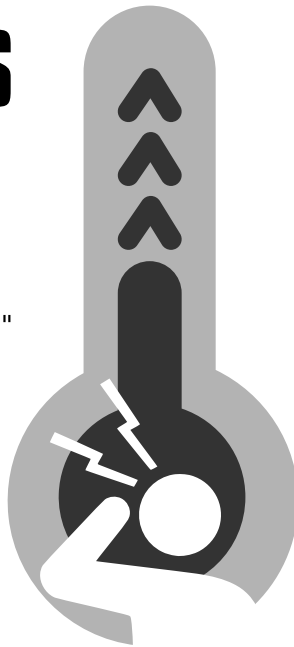
Pagwasak sang NTF-Elcac, liwat nga ginpanawagan. Nagprotesta ang mga katapu sang KMP kag iban pa nga grupo sang mangunguma sa atubang sang National Intelligence Coordinating Agency sa Quezon City sadtong Abril 12 para kundenahon ang paglakip sang NTF-Elcac sa KMP sa 30 ka organisasyon nga ginakabig "prente" sang Partido kag BHB. Suno sa ila, ang *red-tagging* nga ini bahin sang pagpasingki sang pagpang-ipit sang rehimen Marcos batuk sa mga ligal kag lehitimo nga mga organisasyon masa, sandig sa operasyon kontra-insurhensya sini nga nabalay sa ubay sang US.

Protesta nga Red Friday (Pula nga Biyernes) para sa sweldo, ginlunar. Ginlunsar sang mga mamumugon ang una nga Red Friday Protest para sa dugang nga sweldo kag batok sa maki-negosyo kag maki-dumuluong nga PUVMP sadtong Abril 12 sa Marikina City kag sa Monumento, Calocan sadtong Abril 19. Ginkundena nila si Ferdinand Marcos Jr nga siling nila puro lang wakal sang *chacha* (*charter change*) apang padayon nga nagahipon sa hambalanon sang sweldo. Gintum-okan nila nga tuman ka gamay, kag nagakaulihi pa, ang ginahatag sang mga regional wage board sadtong nagligad nga tuig.

46° Celsius

ang pinakataas nga temperatura nga narehistro sa Pilipinas subong nga tig-ilinit.

Ginakabig nga "makatalagam" ang temperatura nga 42°C-46°C tungod puede ini nga magdulot sang *heat stroke*, pagpalaminhod, pagpanghubag, bungang-adlaw kag pagpangluya.

Ginkuhaan: PAGASA

\$222,900

ukon ₱12.22 milyones ang baklanay sang isa ka misayl sang Guided Multiple Launch Rocket Systems (GMLRS) nga pangbala sa HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System) nga luyag baklon sang AFP sa US. Kada HIMARS (\$10 milyones ukon P55 milyones) nagakarga sang anum ka bala. Ang mga misayl kag salakyan himo sang Lockheed

₱501 ang matuod nga balor sang ₱610 nga minimum nga sweldo sa NCR tungod sa padayon nga pagsaka sang presyo sang pagkaon kag mga balaklon.

100 proyektong hydropower

> ang ginpahanugutan sang DoE nga itukod sa mga suba sang Cordillera nga magakuga sa mga ini kag magalunod sang pila ka gatos ka ektarya sang kalasangan kag kadutaan pang-agrikultura.

23,614

numero sang mga barangay health center, katunga sa numero sang mga barangay (42,034) sa bug-os nga pungsod. May yara lamang isa ka barangay health center sa kada 41, 477 ka mga Pilipino.

58.7% pagsaka sang baklanay sang regular nga bugas sa merkado sadtong Marso 2023-2024.

> Nagsaka naman sang 31.2% ang bulto nga baligyaanay sini sa amo nga panahon. Pinakataas nga pagsaka sa Davao City.

Ginkuhaan: Philippine Statistics Authority

31%

pagsaka sang baklanay sang mga awto sang 2021-2022, kabangdanan sang mas nga paglala sang trapik sa pungsod.

> Sadtong 2023, sa 387 ka sentrong syudad sa bug-os nga kalibutan, #1 ka pinakamahinay ang trapiko sa Metro Manila.

1%

kada semana sang kabug-osan nga koral sa kalibutan ang nagaputi (*bleaching*). Sa grabe nga init, ginapa-guwa sang mga koral ang gina-angkon sini nga organismo nga ginakuhaan sang nutrisyon kag nagahatag diri sang duag. Kon magdugay, puede ini nga magdangat sa pagkapatay sang mga koral.

Ginkuhaan: Coral Reef Watch

2 ka mangunguma, asud-asod nga ginpatay sa Masbate

Sining Abril, duha ka mangunguma ang ginpatay sa Masbate. Sila ang ika-27 kag ika-28 nga mangunguma nga ginpatay sang Armed Forces of the Philippines (AFP) sa isla sa idalum sang rehimen Marcos.

Gindagit sang apat ka myembro sang CAFGU si Elorde Almario, 43, sa iya ulumhan sa San Carlos, Milagros sadtong Abril 2. Nakit-an siya nga patay sang iya mga himata sa adlaw man nga ini. Sa report sang iya pamilya, may mga igo sang pusil kag agi sang tortyur nga gin-agum ang biktima sa iya bangkay.

Sadtong Abril 4, gindagit sang pareho nga grupo sang mga CAFGU si Nonong Monteseban, anay kapi-tan sang San Carlos. Pagkatapos nga kastiguhon, ginbuhian siya sang mga pasista tungod indi kuno siya ang ila ginapangita.

Sadtong Abril 11, ginpatay sang AFP si Jimmy Pautan sa Sityo Tadloy, Barangay Luna, Placer. Pareho sa madamo nga kaso, ginpaguwa sang AFP nga Pulang hangaway si Pautan nga napatay sa isa ka engkwentro.

Samtang, ginluthang sang mga

elemento sang 4th IB si Jay-el Banay Maligday, isa ka estudyante sa Grace Mission College kag residente sang Sityo Soryawon, Barangay San Roque, Bulalacao, Oriental Mindoro sadtong Abril 7. Ginpa-guwa sang militar nga katapu siya sang BHB pagkatapos nga salakayon sang isa ka platon sang mga soldado ang iya balay.

Pag-abdak. Gin-abdak kag tub-tob subong wala pa ginpalutaw sang mga ahenteng militar si William Lariosa, beterano nga organisador sang Kilusang Mayo Uno-Southern Mindanao. Gin-abdak si Lariosa, 63, sadtong Abril 10 sa Barangay Butong, Quezon, Bukidnon. Madugay na nga gina-itan sang militar si Lariosa kag iya pamilya gani nag-sang-twaryo siya sa Bukidnon.

Padihot nga palayason. Napilasan kag nalipong ang isa ka lokal nga residente sang Lupang Tartaria sa

Silang, Cavite sadtong Abril 16 sang pilit nga sudlon sang mga gwardya halin sa Jarton Security Services ang komunidad sang mga mangunguma.

Ginsalakay kag nagtikluranay ang mga gwardya sa Tartaria sa katuyuan nga paderan ang duta. Ang amo nga mga gwardya nagaserbe nga pribado nga goons sang paresay nga Ayala-Aguinaldo, nga madugay na nga naga-angkon sa amo nga duta. Suno sa mga mangunguma, iligal ang ginhimo nga pagpader samtang wala pa napapanaug ang desisyon sa pagpanag-iya sang duta sang Department of Agrarian Reform kag sang Korte Superma.

Demolisyon. Iligal nga gin-demolis sang gin-isa nga mga pwersa sang National Housing Authority kag pulis sang Quezon City ang mga balay sa San Isidro, Quezon City sadtong Abril 18. Yara sa 700 ka pamilya ang apektado sang demolisyon sa komunidad nga yara sa likod sang Philippine Children's Medical Center. Natalana nga patindugan sang parking lot ang amo nga lugar. AB

Hangaway nga anay estudyante sang UP, hungod nga ginpatay sang AFP sa Bukidnon

HUNGOD NGA GINPATAY SANG 48th IB si Kaliska Dominica Peralta (Ka Rekka), isa ka Pulang hangaway sang Bagong Hukbong Bayan nga wala sa pusisyon nga magbato, sa Barangay Butong, Quezon, Bukidnon sadtong Abril 10. Anay siya estudyante sang University of the Philippines-Diliman.

Wala sang armas si Ka Rekka sang madakpan sang 48th IB. Suno sa mga saksi, gindala siya sa lain nga bahin sang barangay pagkatapos madakpan kag didto siya gin-tortyur antes luthangon kag patyon. Tatlo ka iban pa, nga may kaupod nga lapsag, ang gin-aresto sang AFP. Wala sang natabo nga awayan sa lugar, kabalis-karan sa mga pahayag sang militar kag pulisya. Panawagan sang mga demokratiko nga grupo nga imbestigahan ang 48th IB sa hungod nga pagpatay kay Ka Rekka. Ginpasidunggan siya sang iya pareho nga aktibista, abyan kag mga estudyante sa UP-Diliman sadtong Abril 20.

Nagdesisyon nga magbuylog si Ka Rekka sa hukbo sang banwa sadtong 2016. Una siya nga gintalana sa BHB-Eastern Visayas antes siya ginbalhin sa BHB-Southern Mindanao. Ginpasidunggan siya sang Partido Komunista sang Pilipinas kag BHB sa iya pagtinguha kag kontribusyon sa armadong rebolusyon sa panahon nga tum-an ka dako sang kabudlayan kag sakripisyo ang kinahanglanon para isulong ini.

Iran, nagbuhi sang mga misayl batuk sa Zionista nga Israel

NAGBUHI SANG INDI magnubo sa 200 ka misayl kag drone ang Iran batuk sa Zionista nga Israel sadtong Abril 13 nga nag-igo sa mga base kag paluparan militar sang pungsod. Suno sa Iran, ang atake nga ini balos-salakay sa pagbomba sang Israel sa embahada sini sa Damascus, Syria sadtong Abril 1. Napulo kag walo ang napatay sa pagpangbomba sa embahada, lakip ang matag-as nga kumander sang hukbo sang Iran.

Ginpatigayon ang atake santo sa internasyunal nga layi angot sa pagpangapin sa kaugalingon, pahayag sang Iran. Ginakabig sini nga "sirado na" ang hambalanay kag ginpaandaman ang Israel kag US batuk sa paglunsar sang sabat nga mga atake.

Pasabton ang US sang binuang nga mga aksyon sang Zionistang rehimen, kag direktang ginpaandaman ang "manugpatay-bata" nga Israel nga manabat sa henosidyo batuk sa Palestine.

Patarasak nga pagpangbomba, perwisyo sa mga Agusanon kag Surigaonon

Sadtong nagligad nga tuig, nakalista ang Bagong Hukbong Bayan-Northeast Mindanao sang indi magnubo sa lima ka insidente sang patarasak nga pagpangbomba kag pagpang-istraping sang Armed Forces of the Philippines sa Agusan kag Surigao del sur. Sa nakuha nga impormasyon sang BHB-NEMR sa apektado nga mga komunidad, isa ka sibilyan ang napilasan kag isa ang tubtob subong wala pa makit-an. Nagtuga ang mga pagpangbomba sang troma sa mga residente, ilabi na sa mga bata kag tigulang, kag kahalitan sa ila mga pananum kag sa pali-bot. Gingatungan sini ang kaakig sang mga Agusanon kag Surigaonon sa abusado nga mga soldado.

Kadungan ang mga pagpangbomba sa maid-id kag koordinado nga operasyon militar kag mapaniplang nga mga programa sa tabon sang Re-tooled Community Support Program (RCSP) kag Enhanced Community, Livelihood and Integration Program (E-CLIP). Sa idalum sang mga programa nga ini, lapnagon ang mga pagpang-ipit kag pagpamahog sang mga soldado sa mga mangunguma, subong man ang ilegal nga pagpang-aresto kag sekreto nga detensyon, kag pwersa nga pagpasurrender sa ila. (*Basaha ang artikulo nga "Kwarantina" militar, prisohan sang "nagsungka" nga mga sibilyan sa Surigao del Sur sa isyu sang Ang Bayan, Abril 7, 2024.*)

Ang mga operasyon nga ini ang yara sa likod sang pagdeklarar sang AFP nga "insurgency-free" na ang Agusan kag Surigao del Sur. Seryoso nga paglapas ang mga ini sa internasyunal nga makatawo nga layi kag mga protokol nga nagahatag sang importansya sa kaayuhan kag kaluwasan sang mga sibilyan sa panahon sang mga armadong kagamo.

Mga insidente

Sadtong Marso 15, 2023, alas-6 sang hapon, nagbuhi sang isa ka rocket kag anum ka beses nga pagpang-istraping ang militar sa mga ulumhan kag bukiron nga bahin sang Barangay Pili, Bayugan, Agusan del Sur. Nahulog ang mga bomba nga ginpalupad sang mga helikopter malapit sa kabalayan nga nagbilin sang kapsula sang bomba sa ila mga ugsaran. Tunog sa peligro nga dala sini, napilitan ang mga residente nga mag-bakwit padulong sa barangay *gymnasium*. Antes sini, ginpalukpan sang BHB ang naga-operasyon nga tropa sang 65th IB sa Barangay Pinanggalaan, sa amo nga probinsya sadtong Marso 14, 2023 alas-2 sang hapon. Duha ka soldado ang napatay.

Sa Barangay Maitom, San Martin, Prosperidad sa pareho nga probinsya, dali-dali nga ginbayaan sang mga mangunguma ang ila mga balay pagkatapos nga naglanog ang paglupok sang apat ka bomba halin sa Super Tucano kag ginabana-bana nga lima ka kanyon sadtong Mayo 18, 2023. Nahitabo ini

sa kalayuon nga 200 metro halin sa ila mga payag.

Sa Barangay Bigaan, Tagbina, Surigao del Sur, naghulog sang duha ka bomba ang Philippine Air Force sadtong Hulyo 2023. Suno sa isa ka residente, isa sa ila kabaryo ang napilasan sang maglupok malapit sa iya balay ang mga bomba. Isa pa ka residente, tubtob subong, ang wala nila makit-an. Sa kahadlok sang AFP nga mahibaluan sang publiko ang ila nga krimen, sekreto nga ginpabulong sang lokal nga gobyerno ang pilason nga sibilyan. Pagkatapos sang insidente, pilit nga ginpahalin sang mga pulis ang mga residente sa pamahog nga gamiton sila sang hukbo sang banwa isip "human shield". Antes ang pagpangbomba, naigo sang BHB ang mga tropa sang 67th IB sa bukiron nga bahin sang amo nga baryo kon diin duha ang napatay kag isa naman ang pilason.

Sadtong Septyembre 2023, nakibot ang mga residente nga sadto yara sa ila uma sa mabaskog nga paglupok sang apat ka bomba nga ginhulog halin sa kahawaan. Ginabana-bana nga 300-500 metro lang ang kalayuon sang paglupok halin sa ila payag. Sa kahangawa nga maigo, gilayon nga ginbayaan sang mga mangunguma ang bukid.

Sa Barangay La Purisima, Prosperidad, Agusan del Sur, naguba ang mga tanum nga lubi, saging kag iban pa nga prutas sa mga ulumhan nga nahulugan sang apat ka bomba gamit ang Super Tucano sadtong kaagahon sang Septyembre 30, 2023. Walo ka bala sang kanyon ang ginbuhian para iguon ang lugar nga ginapahuwayan sadto sang isa ka yunit sang BHB. Pagkatapos sang pagpangbomba, na-engkwentro sang BHB ang mga tropa sang 3rd Special Forces Company kon diin duha ka korporal, isa ka sarhento kag isa ka Private First Class ang ginreport nga napatay.

Mga padihot sang iligal nga pagpangkakas sang mga mamumugon

Forced leave, floating status, furlough, on-call basis—pila lang ang mga ini sa nanari-sari nga padihot sang mga kapitalista sa pleksible nga pagtrabaho nga nagahatag sang dalan sa lapnagon nga iligal nga pagpangkakas sang mga mamumugon. Sa mga kaayusan nga ini, ginabuhinan sang kapitalista ang trabaho sang mamumugon sang isa ka adlaw tubtob anum ka bulan. Puede nga may bahin nga bayaran ang pwersahan nga pagpabakasyon, apang sa masami wala sang ginabaton nga sweldo ang mga mamumugon sa mga adlaw ukon bulan nga ini.

Bahin sang neoliberal nga patakaran sa pangabudlay ang amo nga mga pleksible nga kaayusan. Sadto pa 1985 ginapahanugutan sang estado ang mga kapitalista nga hungod nga magbuhin sang regular nga adlaw sang trabaho sa tabon sang "pagsalbar sang negosyo." Kinahanglan lang nila nga e-report nga hinay ukon kulang ang order ukon mga proyekto para ma-otorisahan nga indi na pasudlon sa trabaho ang ila mga mamumugon.

Nasulat sa layi nga dapat temporaryo ang mga kaayusan nga ini, apang sa sobra ka lawig nga wala sang sweldo, madamo nga mamumugon ang nagakapilitan nga maghalin para mangita sang iban nga makitaan. Ang ila paghalin magalibre sa salabton sang kapitalista nga maghatag sang mga benepisyo pareho sang *severance pay* kag makalikaw ang mga ini sa asunto nga iligal nga *lockout* ukon pagsira sang pabrika. Ginatago man sang kaayusan nga ini ang reyalidad nga ang linibo ka mamumugon nga nakategorya nga may trabaho sa aktwal, wala sang trabaho.

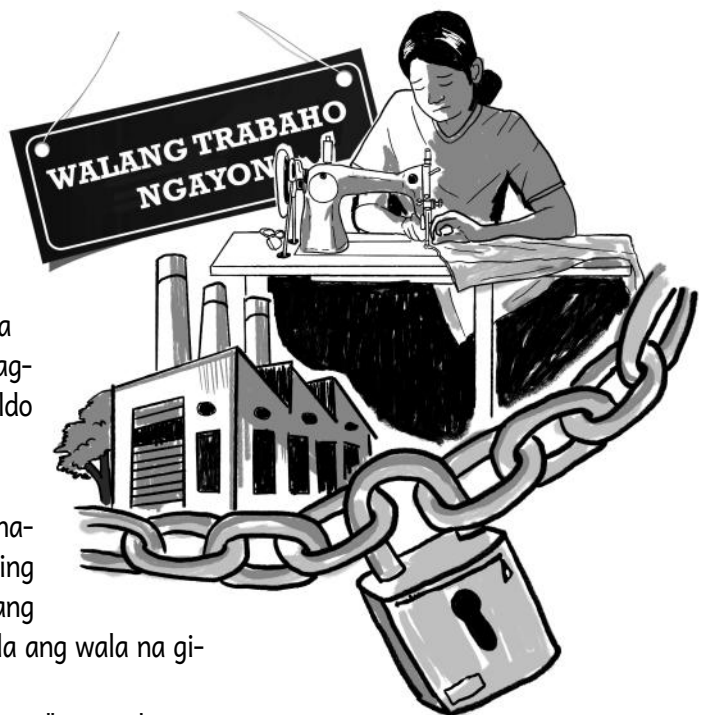
Nag-grabe ang amo nga kaayusan sadtong panahon sang pandemya sang gin-suspende ukon buhinan sang madamo nga kumpanya ang ila mga operasyon. Ginhingalitan sang kapitalista ang krisis kag ginduso ang pagpalawig sang pagbuhin sang mga adlaw sang trabaho nga tubtob sa isa ka tuig. Nangin lapnagon ang padihot nga ini sa *business process outsourcing* (BPO ukon mga *call center*), industriya sang bayo, elektroniks kag *information technology*. Sa sektor sang BPO pa lang, 4 sa kada 10 ka

mamumugon ang ginabutang sa "floating status" nga wala sang bayad. Madamo sa ila ang wala na ginabalik sa trabaho.

Sang "liwat buksan" ang ekonomiya, kakulangan naman sang mga "order" ukon hinay nga proyekto ang ginarason sang mga kapitalista para himuslan tubtob permanente nga kasyon sa trabaho ang mga mamumugon. Lakip diri ang linibo ka mamumugon sa mga pabrika sa Mactan Export Processing Zone nga ginabutang sa *floating status* antes lubos nga kasyon sadtong 2022-2023.

Sa Laguna sining Abril, ginpaidalum sang Nexperia Philippines sa "temporaryo nga terminasyon" ang 54 ka mamumugon sini sa masunod nga anum ka bulan. Dugang nga 72 pa ang ginabutang sa pareho nga istatus sang Septyembre. Pinakaulihi ang maniobra nga ini sa serye sang pagpangkakas sa pabrika sa pagrason nga "naghina" ang produksyon sang kumpanya.

Sa Pampanga, gina-antus sang 1,000 ka mamumugon sang pabrika sang Luen Thai Philippines, kumpanya nga nagahimo sang malahalón nga bag, ang *forced leave* kag wala sang sweldo halin Enero tubtob Marso. Para lutsan ang salabton, nagdeklarar ang kapitalista nga naghubo ang produksyon sa ulobrahan bisan ginpabilin sini ang nagaluntad nga lebel sang produksyon. Para sal-on ang nabakante nga mga trabaho, ginpasaka sang kapitalista ang kota sang nabilin nga mamumugon padulong sa 130-180 *handbag* kada adlaw. Ang indi makalab-ot sang kota ginapahog nga

ibutang man sa *forced leave*. Wala sang ginahatag ang kapitalista nga kasegurohan nga ibalik sa trabaho ang mga ginpaidalum sa iskema nga ini.

Sa Bataan, lapaw sa isa ka tuig na nga yara sa "forced leave" ang mga mamumugon sang Universal Weavers Corporation, isa ka ulobrahan sang mga kagamitan kag panapton medikal. Ang ginhimo nga rason sang kumpanya, wala sang "ginapa-obra kag order" sa ila gani wala na sila ginapasulod sa pabrika. Nakahibalo ang mga mamumugon nga may yara sang order ang kumpanya apang ginapili sini nga dal-on sa Cambodia ang produksyon tungod mas barato kag barat sila magpasweldo didto. Nagalikaw man ang kumpanya sang salabton sini nga ihatag ang ila benepisyo nga 13th *month pay* kag iban pa.

Nagapapirma pa ang mga manedsment sang waiver nga nagaunod nga nagapasugot ini nga mangita sang iban nga trabaho ang mga mamumugon samtang naka-*forced leave* sila. Kabaliskaran ini sa layi nga nagasingling nga nagadumili sa amo nga tikang. Sa aktwal, nagahatag sang dalan ini sa kapitalista nga lusawon ang *years of service* (mga tuig sang pagtrabaho) sang mga mamumugon kag ligal nga kakason sila sa pabrika nga indi makakuha sang *separation pay*.

AB